

POSTANOWIENIE

Dnia 4 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Grzegorzcyk

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko D. W. i D. W.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 4 września 2020 r.,

zażalenia strony powodowej

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 5 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**odrzuca zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 12 kwietnia 2018 r. w sprawie [...], Sąd Okręgowy w Ł. zobowiązał pozwanych D. W. i D. W. do solidarnej zapłaty na rzecz powoda [...] Bank S.A. w W. kwoty 129 462,94 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 27 marca 2018 r. do dnia zapłaty i kosztów postępowania w kwocie 5 236 zł. Po rozpoznaniu zarzutów pozwanych, Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 29 stycznia 2019 r. uchylił w całości opisany

nakaz zapłaty (pkt 1); zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 129 462,94 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27 marca 2018 r. do dnia 29 stycznia 2019 r., rozkładając ją na 86 opisanych w wyroku rat (pkt 2), a także orzekł o kosztach procesu (pkt 3-6). Po rozpoznaniu apelacji pozwanych od tego wyroku, Sąd Apelacyjny w [...], postanowieniem z dnia 5 grudnia 2019 r. - powołując się na art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469, dalej: „ustawa nowelizująca”) - uchylił w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w dniu 12 kwietnia 2018 r., w sprawie [...] oraz zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym.

W zażaleniu na to postanowienie, wniesionym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., powód zarzucił naruszenie art. 11 ust. 2 pkt 4 ustawy nowelizującej, stanowiącego, że w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, rozpoznawanych w postępowaniu nakazowym, w których powód wniósł o wydanie nakazu zapłaty wyłącznie na podstawie dokumentów określonych w art. 485 § 3 k.p.c., nieprawomocny wyrok, mocą którego choćby w części utrzymano w mocy nakaz zapłaty, a od którego wniesiono apelację, jak również ten nakaz zapłaty w części, która podlegała rozpoznaniu, sąd odwoławczy z urzędu uchyła w całości postanowieniem, po czym przekazuje sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania z pominięciem przepisów o postępowaniu nakazowym, przy czym do czasu zakończenia postępowania w pierwszej instancji sprawę rozpoznaje się według przepisów, w brzmieniu dotychczasowym. W ocenie powoda, w rozpoznawanej sprawie nie wystąpiła sytuacja opisana w art.11 ust. 2 pkt 4 ustawy nowelizującej, albowiem nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym został już w całości uchylony przez Sąd Okręgowy w Ł. w wyroku z dnia 29 stycznia 2019 r. Formułując te zarzuty, żalący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie apelacji pozwanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...]. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważenia wymaga, wobec przywołania art. 394¹ § 1¹ k.p.c., jako podstawy prawnej wniesionego zażalenia, dopuszczalność tego środka odwoławczego w rozpoznawanej sprawie.

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje stronie także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. W orzecnictwie Sądu Najwyższego została ukształtowana powszechnie aprobowana wykładnia tej normy procesowej, uwzględniająca cel jej wprowadzenia ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2011 r., Nr 233, poz. 1381), przedstawiony w uzasadnieniu projektu tej ustawy. Zażalenie do Sądu Najwyższego stanowi instrument wzmocnienia zasady reformatoryjnego orzekania przez sąd drugiej instancji w postępowaniu apelacyjnym, obejmującym merytoryczne rozpoznanie sprawy (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.), w myśl której to zasady, uchylenie zaskarżonego apelacją orzeczenia sądu pierwszej instancji powinno następować wyjątkowo i tylko w sytuacji wskazanej w art. 386 § 4 k.p.c. Przyjęty aktualnie model apelacji pełnej zakłada bowiem, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, bazując na materiale zebranym w pierwszej instancji i prowadząc w razie potrzeby własne postępowanie dowodowe oraz stosuje właściwe przepisy prawa materialnego. Postępowanie apelacyjne powinno więc co do zasady zakończyć się wydaniem merytorycznego orzeczenia rozstrzygającego definitywnie spór między stronami. Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu przez Sąd drugiej instancji orzeczenia pierwszoinstancyjnego, stąd ocenie Sądu Najwyższego może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ustawowe przesłanki uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji zostały zakreślone wąsko, zaś kognicja Sądu Najwyższego

w postępowaniu wywołanym zażaleniem ogranicza się do skontrolowania, czy istotnie doszło do nierozpoznania istoty sprawy lub też czy faktycznie istnieje w realiach rozpoznawanej sprawy konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Przedstawione argumenty celowościowe i systemowe spowodowały przyjęcie przez Sąd Najwyższy poglądu, że zażalenie unormowane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest niedopuszczalne w postępowaniu uproszczonym (por. postanowienia z dnia 26 lutego 2015 r., III CZ 7/15, OSNC 2015, Nr 6, poz. 79, z dnia 17 kwietnia 2015 r., III CZ 15/15, OSNC-ZD 2016, Nr 3, poz. 56, z dnia 23 marca 2017 r., V CZ 9/17, nie publ., z dnia 15 grudnia 2017 r., III CZ 48/17, nie publ. oraz z dnia 19 grudnia 2019 r., V CZ 90/19, nie publ.). W przytoczonych judykatach argumentowano, że zażalenie, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., jest elementem apelacji pełnej, podczas gdy w postępowaniu uproszczonym przyjęto model apelacji ograniczonej. Różnice w założeniach między tymi modelami postępowania odwoławczego sprawiają, że w przypadku apelacji pełnej pożądane jest poddanie kontroli Sądu Najwyższego spełnienia wymienionych w art. 386 § 4 k.p.c. przesłanek usprawiedliwiających wydanie przez sąd drugiej instancji orzeczenia kasatoryjnego; względy te nie są aktualne w wypadku apelacji ograniczonej, w którym przesłanki wydawania orzeczeń kasatoryjnych zostały ukształtowane odmiennie (por. art. 505¹² § 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 7 listopada 2019 r. tj. przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto również, że zażalenie do Sądu Najwyższego nie przysługuje od orzeczeń sądu drugiej instancji, o których mowa w art. 694⁷ k.p.c., przewidującym, że w razie uwzględnienia środka odwoławczego od orzeczenia wydanego w postępowaniu rejestrowym, dotyczącego wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, sąd drugiej instancji uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi rejestrowemu. Rozpoznając ponownie sprawę, sąd rejestrowy uwzględnia wskazania sądu drugiej instancji oraz aktualny stan rejestru. Sąd Najwyższy wskazał, że skoro w postępowaniu rejestrowym nie stosuje się art. 386 § 1 i § 4 k.p.c., to wyłączona jest także możliwość zaskarżenia orzeczenia kasatoryjnego sądu drugiej instancji

zażaleniem, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 144/12, nie publ.).

Akceptując tę utrwaloną w orzecznictwie i nauce wykładnię przepisu art. 394¹ § 1¹ k.p.c. oraz mając na względzie trafny pogląd o ścisłym związku przewidzianego w tym przepisie zażalenia z modelem apelacji pełnej wynikającym z przepisów ogólnych o procesie, należy dojść do wniosku, że na postanowienie sądu drugiej instancji, o którym mowa w art. 11 ust. 2 pkt. 4 ustawy nowelizującej, nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego, przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Uzasadniając ten pogląd należy wskazać, że art. 11 ust. 2 pkt. 4 ustawy nowelizującej ma charakter intertemporalny i pozostaje w związku z wprowadzoną tą ustawą zmianą modelu postępowania nakazowego, polegającą, między innymi, na uchyleniu z dniem 7 listopada 2019 r., art. 485 § 3 k.p.c., przewidującego dotychczas, że sąd może wydać nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli bank dochodzi roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty. Art. 11 ust. 2 ustawy nowelizującej normuje różne sytuacje procesowe w sprawach tego rodzaju wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie, będące konsekwencją uchylenia przez przedmiotową ustawę przepisu art. 485 § 3 k.p.c. Wydane na podstawie art. 11 ust. 2 pkt 4 tej ustawy postanowienie kasatoryjne sądu drugiej instancji nie podlega kontroli przez Sąd Najwyższy w drodze zażalenia, przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., albowiem decyzja procesowa sądu drugiej instancji nie zależy od oceny, czy zaistniały podstawy do uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, o których mowa w art. 386 § 4 k.p.c., lecz jest determinowana nakazem ustawowym.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁶ § 3 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy odrzucił zażalenie powoda jako niedopuszczalne.

jw